

European Council of Information Associations (ECIA)

EUROREFERENTIEEL I&D

VOLUME 2 Kwalificatieniveaus voor Europese informatie- en documentatieprofessionals

Het basiswerk kwam tot stand met de hulp van de Europese Commissie
in het kader van het Leonardo da Vinci Programma

Met dank aan Marc Van den Bergh, CERTIDOC-jurylid, voor het
nalezen van deze publicatie

Dit werk is de vertaling van het nummer 9 in de reeks Guides professionnels de l'Association des professionnels de l'information et de la documentation (ADBS, Parijs).

Deze editie van de gids met kwalificatieniveaus voor informatie- en documentatieprofessionals verschijnt tegelijk met de tweede editie van de gids voor vaardigheden en bekwaamheden, die volume 1 van het *Euroreferentieel I&D* vormt. Ze zullen vanaf de zomer van 2004 online kunnen worden geraadpleegd op de site van de ADBS (<http://www.adbs.fr>). De vertaling zal beschikbaar zijn op <http://www.abd-bvd.be> en op <http://www.certidoc.net>.

Lijst met gepubliceerde gidsen:

Guide interentreprise pour la caractérisation des profils de compétence des professionnels de l'information et de la documentation. Première partie: caractérisation des savoirs et savoir-faire. (Interbedrijfsgids voor de kenschetsing van de bekwaamheidsprofielen van de informatie- en documentatieprofessionals. Eerste deel: kenschetsing van de kennis en knowhow.) Gids nr. 5[-1], 1995 (uitgeput)

Compétences et emplois des professionnels de l'information et de la documentation. Deuxième partie: les emplois-types. (Vaardigheden en beroepen van de informatie- en documentatieprofessionals. Tweede deel: typeberoepen.) Gids nr. 5-2, 1996 (uitgeput)

Référentiel des métiers-types et compétences des professionnels de l'information et de la documentation. Nouvelle version révisée (mars 1998). (Referentieel voor de typeberoepen en vaardigheden van de informatie- en documentatieprofessionals. Nieuwe herziene uitgave (maart 1998).) Gids nr. 05, 1998 (uitgeput)

Euroréférentiel I&D: référentiel des compétences des professionnels européens de l'information et de la documentation, par l'European Council of Information Associations (ECIA). (Euroreferentieel I&D: gids voor de vaardigheden van de Europese informatie- en documentatieprofessionals door de European Council of Information Associations (ECIA).) Gids nr. 7, 1999 (uitgeput)

Référentiel des métiers-types des professionnels de l'information et de la documentation, par l'Association des professionnels de l'information et de la documentation (ADBS), commission Métiers et qualifications (Gids voor de typeberoepen van de informatie- en documentatieprofessionals, door de Association des professionnels de l'information et de la documentation (ADBS), commission Métiers et qualifications, nr. 05, 2001)

Euroréférentiel I&D. Vol. 1 - Compétences et aptitudes des professionnels européens de l'information-documentation, par l'European Council of Information Associations (ECIA) (Euroreferentieel I&D. Vol. 1 - Vaardigheden en bekwaamheden van de Europese informatie- en documentatieprofessionals door de European Council of Information Associations (ECIA). nr. 8, 2004. Tevens beschikbaar op de site van de ADBS: <http://www.adbs.fr>

Inhoudsopgave

Voorstelling	5
Kwalificatieniveaus	7
Niveau 1: Assistent in informatie en documentatie	8
Niveau 2: Technisch medewerker in informatie en documentatie	9
Niveau 3: Manager in informatie en documentatie	10
Niveau 4: Expert in informatie en documentatie	11

Voorstelling

Het kwalificatieniveau is een globaal en alomvattend begrip. Elke informatie- en documentatieprofessional bezit op een gegeven ogenblik in zijn loopbaan een zeker kwalificatieniveau. Dit niveau kan worden bepaald door de hieronder beschreven regels toe te passen en kan worden benoemd aan de hand van de nomenclatuur die in dit *Euroreferentieel* wordt gedefinieerd.

Onder (professionele) kwalificatie verstaan we hier, volgens onze woordenlijst (zie vol. 1, blz. 96), « het op een bepaald niveau beschikken over de nodige vaardigheden om een functie uit te oefenen ». Volgens de Afnor X 50-750 norm is het kwalificatieniveau de « plaats van een individu in een kwalificatierooster dat de kennis en knowhow in een beroep (of in een geheel van verwante beroepen) verdeelt over verschillende functies. Het kwalificatieniveau houdt rekening met de vaardigheden (vooral op technisch vlak), de moeilijkheidsgraad van de uit te voeren taken en de graad van autonomie, besluitvorming en anticipatie. »

De laatste opsomming wijst op de bijzondere aard van dit begrip en laat zien hoe moeilijk het is om precies aan te geven op welk punt in dit rooster elk individu moet worden geplaatst. Er moet immers « rekening worden gehouden » met drie elementen die schijnbaar niets met elkaar te maken hebben:

- de vaardigheden (op technisch vlak), die relatief objectief en waarneembaar, en dus meetbaar zijn;
- de moeilijkheidsgraad van de uit te voeren taken: op het eerste gezicht zou men kunnen denken dat het gaat om een concreet gegeven dat niet ten goede of ten kwade kan worden toegeschreven aan het individu. Maar als hij deze « taken moet uitvoeren » heeft iemand ze hem waarschijnlijk toevertrouwd en dus stelde die persoon een zeker vertrouwen in hem. Dit wijst er op zijn minst op dat er sprake is van een eerder gunstige beoordeling door een derde;
- de drie kwaliteiten die uiteindelijk worden genoemd (autonomie, besluitvorming en anticipatie) zijn vaardigheden die van nature moeilijk te meten zijn; het gebeurt niet vaak dat iemand deze drie vaardigheden in zich verenigt, zoals in deze professionele kwalificatie wordt voorgesteld .

Net als elke andere gemeenschap is ook die van de informatie- en documentatieprofessionals verdeeld over verschillende niveaus. Door de uiteenlopende situaties gebeurt de definitie van die niveaus enigszins willekeurig. Er bestaan geen natuurlijke grenzen die een duidelijke lijn trekken tussen de ogenschijnlijk ononderbroken opeenvolging van steeds hogere kwalificaties. Het zijn dus vooral de meest voorkomende concrete omstandigheden waarin het beroep wordt uitgeoefend die ertoe hebben geleid dat er vier kwalificatieniveaus worden onderscheiden. Dit aantal stemt overeen met het aantal beroepscategorieën die worden erkend door diverse instanties die situaties zoals die van de informatie- en documentatieprofessionals moeten beheren. Het Britse systeem van de *National Vocational Qualifications* bijvoorbeeld ziet vier klassen in deze EUROREFERENTIEEL – KWALIFICATIENIVEAUS VAN DE I-D-PROFESSIONALS

bedrijfstak (het laagste niveau, dat een vijfde niveau zou kunnen vormen, wordt niet gebruikt in deze beroepen, die steunen op een intellectuele activiteit).

Aan de hand van de volgende criteria worden vier niveaus onderscheiden en gerangschikt:

- de min of meer hoge graad van vrijheid die het individu geniet tegenover de methodes, regels en kennis die hij nodig heeft in zijn beroep. In de laagste graad moet de professional deze methodes, regels en kennis naleven, ook al begrijpt hij ze niet, in de hoogste graad is hij in staat ze aan te passen, ze te laten evolueren en nieuwe regels op te stellen;
- de min of meer hoge graad van autonomie die het individu heeft in het systeem van informatiebeheer;
- de min of meer complexe aard van de uit te voeren taken.

De professionals die behoren tot een van deze vier niveaus, zoals ze door de beroepsverenigingen inzake informatie en documentatie in Europa werden toegekend en die respectievelijk (in het Nederlands) assistent, technisch medewerker, manager en expert worden genoemd, bezitten de volgende eigenschappen.

◆ **Vereiste voorafgaande voorwaarden voor alle niveaus**

Een informatie- en documentatieprofessional die zijn kwalificatie wil doen erkennen, moet in de regel:

- een bepaald niveau van cultuur en intellectuele voorbereiding hebben bereikt, dat normaal gesproken wordt bevestigd door een diploma van een academische, algemene of beroepsopleiding;
- ten minste basiskennis hebben verworven (terminologie, regels van de kunst) in de verschillende informatie- en documentatiegebieden. Deze kennis moet worden geput uit onderwijs of uit een ruime praktische beroepservaring;
- voor zichzelf een plan voor permanente beroepsontwikkeling hebben opgesteld om zijn kennis geregeld bij te werken.

De strengheid van deze algemene vereisten neemt toe naarmate men in een hoger niveau terecht komt.

De kwalificatieniveaus

NIVEAU 1

ASSISTENT IN INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

Een professional die streeft naar de kwalificatie van « assistent in informatie en documentatie » heeft gelijk welke beginopleiding gevolgd. Hij bezit een eerste kennis van de regels van de kunst (methodes, normen, enz.); hij weet op zijn minst dat ze bestaan en kan ze benoemen.

Hij kan een of meerdere taken uitvoeren waar hij speciaal voor werd opgeleid, terwijl hij de regels die hij heeft aangeleerd op een betrouwbare manier toepast.

Hij werkt onder de verantwoordelijkheid van een professional met een hogere kwalificatie. Hij maakt vaak deel uit van een team waarin de leider zijn interventiesector bepaalt en deze, waar nodig, laat evolueren. Het kan zijn dat hij de enige informatie- en documentatieprofessional is in een groep die een ander beroep uitoefent (advocaten, artsen, onderzoekers, bijvoorbeeld), en in dat geval werkt hij de facto autonoom.

Hij kan de gangbare uitrusting juist gebruiken.

Hij kan een duidelijke functiestoornis herkennen en bepalen wanneer de tussenkomst van een externe specialist nodig is.

Hij bezit en gebruikt beperkte vaardigheden, die op de schaal in deel 1 van het *Euroreferentieel I&D*, het volgende niveau bereiken:

- niveau 1 in ten minste 11 gebieden van groep I en
- niveau 1 in 10 gebieden (van de 20) van de groepen T, C en M.

Hij geeft bovendien blijk van bekwaamheden die over het algemeen worden beschouwd als nuttig of noodzakelijk voor de uitoefening van zijn beroep. De meest gewaardeerde eigenschappen in zijn kwalificatieniveau zijn aanpassingsvermogen, een nieuwsgierige ingesteldheid en volharding. Deze eigenschappen zijn moeilijk te meten, maar kunnen aan het licht komen in een gepast gesprek met ervaren professionals.

Opmerking: Voor de Eurocertificatie kunnen onvoldoendes worden gegeven.

NIVEAU 2

TECHNISCH MEDEWERKER IN INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

Een professional die streeft naar de kwalificatie " technisch medewerker in informatie en documentatie " heeft op een of andere manier een opleiding gevolgd waarin hij een goede kennis van de regels van de kunst (methodes, normen, enz.) en van de heersende principes heeft opgedaan. Hij kan ze weldoordacht toepassen. Hij kan ze interpreteren en aanpassen aan bijzondere situaties.

Hij is in staat te zorgen voor de uitvoering van diverse taken die behoren bij een reeds bestaande documentaire dienst of bij een professional die een documentaire functie uitoefent in een operationele dienst. Hij kan worden geholpen door een klein team medewerkers, van wie hij het werk controleert.

Hijzelf gaat op een autonome manier te werk en legt verantwoording af aan zijn overste en volgt diens richtlijnen.

Hij kan verantwoordelijk worden gesteld voor een kleine of middelgrote documentaire eenheid.

Hij kan reageren op functiestoornissen in een documentair systeem en rechtstreeks een beroep doen op de externe specialist die het best in aanmerking komt om de stoornis te verhelpen.

Hij bezit en gebruikt beroepsvaardigheden die op de schaal in deel 1 van het *Euroreferentieel I&D*, het volgende niveau bereiken:

- niveau 2 in 10 gebieden van groep I en in 1 gebied van groep I en
- niveau 2 in 10 gebieden (van de 20) van de groepen T, C en M.

Hij bezit bovendien vaardigheden die over het algemeen worden beschouwd als nuttig of noodzakelijk voor de uitoefening van zijn beroep. Hij trekt vooral voordeel van zijn teamgeest, de nauwkeurigheid waarmee hij de hem toevertrouwde taken uitvoert en zijn discretie, zodat hij zorg draagt voor de vertrouwelijkheid van de hem bekende gegevens. Zoals alle vaardigheden, zijn ze moeilijk te meten, maar ze kunnen aan het licht komen in een gepast gesprek met ervaren professionals.

Opmerking: Voor de Eurocertificatie kunnen er onvoldoendes worden gegeven.

NIVEAU 3

MANAGER IN INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

Een professional die streeft naar de kwalificatie van « manager in informatie en documentatie » moet een opleiding hebben gevolgd waarin hij een grondige kennis van de regels van de kunst (methodes, normen, enz.) en van de heersende principes heeft opgedaan; hij kan ze laten evolueren en vernieuwen.

Hij is in staat een complex informatiesysteem te organiseren en te doen werken, dat beantwoordt aan een bepaalde behoefte. Hij doet dit door allerlei hulpmiddelen aan te wenden en de gepaste technieken toe te passen.

Hij is opgeleid om werkteams te begeleiden en te leiden, budgetten te beheren en projecten te leiden. Hij kan bogen op een bewezen ervaring in het leiden van teams.

Hij is in staat om te vernieuwen en vooruit te kijken (bijvoorbeeld door een nieuwe documentaire prestatie te concipiëren en in te voeren of door een nieuwe kostenbesparende onderhoudsmethode uit te werken voor een informatiesysteem. Hij kan bewijzen dat hij reeds een en ander heeft gepresteerd op dit vlak.

Hij bezit en gebruikt beroepsvaardigheden die op de schaal in deel 1 van het *Euroreferentieel I&D* het volgende niveau bereiken:

- niveau 3 in 10 gebieden van groep I en in 1 gebied van groep I en
- niveau 3 in 10 gebieden (van de 20) van de groepen T, C en M.

Hij bezit bovendien vaardigheden die over het algemeen worden beschouwd als nuttig en noodzakelijk voor de uitoefening van zijn beroep en die in zijn taken geregeld tot uiting komen. Het lijkt bijvoorbeeld vanzelfsprekend dat hij zin heeft voor organisatie, het nemen van beslissingen of van initiatieven. Samen met zijn sterke vaardigheden dragen deze bekwaamheden in grote mate bij tot zijn efficiënte werk.

Opmerking: Voor de Eurocertificatie kunnen er onvoldoendes worden gegeven.

NIVEAU 4

EXPERT IN INFORMATIE EN DOCUMENTATIE

Een professional die streeft naar de kwalificatie van « expert in informatie en documentatie » moet eerst alle eigenschappen vertonen en alle kennis en vaardigheden bezitten die nodig waren om te worden gekwalificeerd als manager in informatie en documentatie (zie niveau 3).

Hieraan voegt hij een bijzondere grondige kennis en ervaring toe van een specialisme (of van een groep bijkomende specialismen) van het informatie- en documentatiegebied. Deze kennis en ervaring stellen hem in staat een situatie van alle kanten te beoordelen, een oplossing te bedenken voor een nieuw probleem, een methodologie uit te vinden en theoretische concepten in vraag te stellen in het desbetreffende bekwaamheidsgebied.

Zijn ervaring als expert moet voldoende gevarieerd en langdurig zijn.

Hij is in staat om documentaire audits uit te voeren, expertiseopdrachten te vervullen, tussen te komen als consultant bij grote instellingen of organisaties.

Hij kan zijn verantwoordelijkheid opnemen en deelnemen aan de invoering van de oplossingen die hij heeft aanbevolen.

Hij krijgt erkenning van zijn collega's, deelt zijn ervaring en maakt geregeld gebruik van verschillende wetenschappelijke communicatiemiddelen (gespecialiseerde tijdschriften, verslagen, conferenties, enz.) om zijn kennis over te brengen. Hij kan bewijzen dat hij dergelijke interventies op verschillende plaatsen heeft uitgevoerd.

Op de schaal met vaardigheden in deel 1 van het *Euroreferentieel I&D*, bereiken zijn vaardigheden het volgende niveau:

- niveau 4 in 6 bekwaamheidsgebieden van groep I en niveau 3 in 4 andere gebieden van de groep en
- niveau 4 in 10 gebieden (van de 20) van de groepen T, C en M.

Zijn vaardigheden speelden een rol in de keuze van zijn specialiteit. Hij blijft werken om de vaardigheden te ontwikkelen die volgens hem het meest efficiënt zijn in de gekozen bedrijfstak. Ongeacht deze bedrijfstak vereist de functie waarin hij zijn hoog kwalificatieniveau kan gebruiken dat hij zijn vaardigheden van algemene waarde voortdurend blijft ontwikkelen: analyses en syntheses kunnen maken, kunnen communiceren, pedagogisch inzicht hebben.

Opmerking: Voor de Eurocertificatie kunnen er onvoldoendes worden gegeven.

